

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ДИНАМІКИ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто динаміку інфляційних процесів в Україні. Виявлено та систематизовано найвпливовіші фактори інфляції в Україні.

Аннотация. Рассмотрена динамика инфляционных процессов в Украине. Определены и систематизированы самые влиятельные инфляции в Украине.

Annotation. The most powerful factors influencing inflation processes in Ukraine are revealed and systematized. The dynamics of these processes has been regarded.

Ключові слова: інфляція, чинники інфляції: монетарні та немонетарні.

Проблема інфляції як негативного економічного явища дуже гостро постала в країнах при переході до ринкової системи господарювання. Дивно, але характер ставлення економістів до наявності інфляційних процесів в економіці країни з часом змінюється від негативного до позитивного. Дійсно, в деяких конкретних випадках інфляція сприяє пожвавленню економіки, наприклад, збільшенню імпорту. Але загалом статистика зростання цін викликає у населення лише сподівання на відповідне зростання заробітної плати.

Серед вітчизняних економістів проблемою інфляції займалися Г. Волинський [1], Л. Євстигнєєва [2], А. Ілларіонов [3], В. Кізілов [4], Т. Кисільова [5], В. Козорез [6], Л. Красавіна [7], І. Осадча [8], Л. Павлова [9], П. Порошенко [10], Л. Пруссова [11], В. Сєдов [12] тощо.

Незважаючи на велику кількість публікацій з даної проблематики, вона потребує подальшого дослідження. Мета роботи – виявити та систематизувати найвпливовіші фактори інфляції в Україні.

У зв'язку з тим, що проблема інфляції ще не вирішена ні однією країною у світі, ця проблема залишається актуальною. Більш того, разом із процесами глобалізації інфляція набуває світового масштабу.

Слід сказати, що існує декілька підходів до класифікації основних монетарних та немонетарних чинників інфляції. Монетарні чинники пов'язані, насамперед, з грошово-кредитною політикою Центрального банку. Немонетарні причини інфляції – це ті, що не пов'язані з грошовим обігом у країні. Прикладом немонетарного чинника можна назвати наслідки, до яких призводить неефективність роботи ринкового механізму і самого уряду.

Серед сучасних економістів існують прибічники як монетарної природи виникнення інфляції, так і немонетарної. Прибічниця монетарної теорії І. Осадча визначає інфляцію як грошове явище, пов'язане з надмірним порівняно з пропозицією товарів випуском в обіг грошей [8]. В. Козарез визначає сучасну інфляцію як результат систематичного збільшення випуску паперових грошей у розмірах, що перевищують потреби внутрішнього обігу [6, с. 23]. В. Сєдов визначає інфляцію як процес зменшення вартості грошей, у результаті якого на однакову суму грошей через деякий час можна купити менший обсяг товарів і послуг. Він пише, що на практиці це виражається в збільшенні цін [12, с. 47]. Г. Волинський зазначає, що інфляція – це зростання цін на товари і знецінення самих грошей [1, с. 92].

Прибічниця немонетарної природи інфляції вважають чинником її виникнення структурні порушення в економіці. Так, Л. Пруссова вважає, що інфляція можлива і без зростання цін, якщо знецінення грошей набуває форми хронічного товарного дефіциту при фіксованих державою цінах. У цьому разі грошова одиниця формально може не знецінюватися, проте знецінюється в цілому грошові доходи економічних суб'єктів через так зване "примусове" заощадження, оскільки вони не мають можливості витратити їх на купівлю дефіцитних товарів [11, с. 96]. Л. Євстигнєєва вважає інфляцію проблемою фінансового капіталу. Євстигнєєва говорить про те, що інфляція – це механізм динамічної грошової рівноваги системи ринків. На її думку, інфляція – втілення єдності грошей як вартісного еквівалента і сукупності грошових оборотів, це внутрішня для форми вартості взаємодія грошей як вартісного еквівалента і відтворювальної моделі [2]. А. Ілларіонов дає визначення інфляції як результату продовження фіскальної політики грошовими коштами [3, с. 81]. Л. Павлова визначає інфляцію як багатофакторне явище, яке визначається проявом дії найбільш загальних макроекономічних факторів – попиту та пропозиції, які прямо впливають на виробництво капіталу, що знаходить конкретне її вираження у переплетінні двох її різновидів: інфляція попиту (включаючи інфляцію очікування) та інфляцію витрат [9, с. 135].

Отже, існує багато визначень поняття інфляції, але всіх їх об'єднує одне – це завжди знецінення грошей. У кожній країні інфляційні процеси мають власну природу, власні риси та власні чинники виникнення, отже, і визначення терміну інфляції для кожної країни має бути своє. Після опрацювання відповідних джерел нами було виділено основні фактори інфляції, які, на нашу думку, здійснюють найвагоміший вплив на динаміку цін в Україні, та поборовши які, можна було б покращити стан економіки.

Серед немонетарних чинників автор особливо відокремив:

зниження продуктивності суспільної праці, що виражається в тому, що при тих же витратах суспільної праці як би знижується його коефіцієнт корисної дії. Це певною мірою пояснюється істотним зростанням управлінського персоналу і невиробничих структур (банки, брокерські контори, консалтингові фірми);

українські підприємці закладають у витрати на виробництво високу норму прибутку, бо в українському законодавстві не існує законодавчо встановленого нормативу, а це, у свою чергу, призводить до завищення

нераціональна, з точки зору вигоди для суспільства, тарифна політика держави, що впливає на ціноутворення суб'єктів;

стан національних ринків: домінування олігополій та монополій, які, будучи єдиними виробниками продукції, не зацікавлені у зниженні витрат на їх виробництво;

активність держави, яка спричиняє невизначеність та ризик, тим самим завищуючи інфляційні очікування серед населення, що, у свою чергу, призводить до інфляції попиту;

політика національного банку, що спрямована на задоволення інтересів окремих суб'єктів господарювання [8; 10].

Враховуючи економічну ситуацію в Україні, на думку автора, до немонетарних чинників інфляції в Україні слід віднести:

По-перше, неоднорідність інститутів, що перебувають на різних етапах розвитку. Недосконало розвинутий інститут влади призвів до порушення фінансово-кредитної і грошової інфраструктури, а отже, і до виникнення інфляції. Нераціональні і неграмотні дії з боку уряду, проведення політики у власних інтересах та на свою користь є порушенням неформальних правил, що, у свою чергу, також здійснює негативний вплив на економічне життя держави.

По-друге, валютну політику держави. Роками в країні існувала фактична прив'язка до долара США. Сьогодні, коли Україна одержує потужний приплив капіталу, така прив'язка тільки погіршує ситуацію. Також чинником інфляції можна вважати високу конкуренцію у політиці, яка супроводжується популістськими проектами, щоб підвищити свою популярність. Оскільки інтереси великої промисловості широко представлені у великих політичних партіях, то й податково-бюджетна політика проводиться в умовах гострого політичного суперництва.

До переліку монетарних чинників слід віднести: необмежену емісію готівкових та неготівкових грошей Центральним банком, що призводить до порушень у процесі грошового обігу; зростання швидкості грошового обігу при незмінній грошовій масі перевищує зростання обсягу сукупного виробництва; рефінансування комерційних банків; маніпуляції з обов'язковим резервуванням комерційних банків; операції Центрального банку на відкритому ринку тощо.

Отже, в сучасній економіці ставлення до явища інфляції двобічне. У країнах з високорозвинутою економікою інфляція виступає як позбавлення економіки. У країнах з низьким рівнем розвитку економіки інфляція виступає тягарем. Підводячи підсумки дослідження, дійшли висновку, що інфляція в Україні – це комплексне явище, має як монетарний, так і немонетарний характер походження.

Наук. керівн. Попов О. Є.

-
- Література:** 1. Волинський Г. С. Проблемы рыночной трансформации / Г. С. Волинський. – Х. : Фактор, 2007. – 232 с. 2. Евстигнеева Л. Инфляция в новом измерении / Л. Евстигнеева // Вопросы экономики. – 2008. – № 7. – С. 46–60. 3. Илларионов А. Инфляция и экономический рост / А. Илларионов // Вопр. экономики. – 1997. – № 8. – С. 91–111. 4. Кизилов В. Инфляция и ее последствия / В. Кизилов, Гр. Сапов / под ред. Е. Михайловской. – М. : РОО Центр "Панорама", 2006. – 146 с. 5. Кисільова Т. Інфляція та безробіття: світовий досвід їхнього збалансування / Т. Кисільова // Праця: зарплата. – 2008. – № 26. – С. 6. 6. Козарез В. Понятие и сущность инфляции и ее последствия / В. Козарез // Экспресс-анализ законодательных и нормативных актов. – 2005. – № 26. – С. 23. 7. Красавина Л. Н. Инфляция и антиинфляционная политика как многофакторный процесс / Л. Н. Красавина ; под ред. Л. Н. Красавиной // Инфляция и антиинфляционная политика в России. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 256 с. 8. Осадча І. Інфляція: суть, причини, форми проявлення [Електронний ресурс] / І. Осадча // Вопросы экономики. – 2008. – № 4. – Режим доступа : http://www.nkj.ru/archive/articles/13575/&phrase_id=3868036. 9. Павлова Л. Налоги и инфляция / Павлова Л. ; под ред. Л. Н. Красавиной // Инфляция и антиинфляционная политика в России. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 256 с. 10. Порошенко П. Антиинфляционная политика: шок или терапия? [Електронний ресурс] / П. Порошенко // Зеркало недели. – 2008. – № 15. – Режим доступа : <http://www.zn.ua/2000/2020/62724/>. 11. Пруссова Л. Экономика в вопросах и ответах / Л. Пруссова. – К. : Изд. Экспресс-объявлено, 1998. – 234 с. 12. Седов В. В. Экономическая теория. Ч. 3 : Макроэкономика : учебн. пособие / В. В. Седов. – Челябинск